Gheorghe I. Brătianu

[Document subtitle]

Gheorghe I. Brătianu

Gheorghe (George) I. Brătianu s-a născut la 21 Ianuarie 1898, la Ruginoasa, în județul Iași. Era fiul lui Ion (Ionel) I. C. Brătianu și al prințesei Maria Moruzi-Cuza, văduva fiului lui Cuza, Alexandru. și nepotul lui Ion C. Brătianu. Deși părinții săi s-au despărțit la scurt timp după căsătorie, chiar înaintea nașterii sale, Ionel Brătianu l-a recunoscut ca fiu legitim și a avut grijă să supravegheze formarea intelectuală a tânărului George. Relatiile dintre tata si fiu au fost sporadice, deoarece mama sa nu îngaduia contactele între cei doi. Cei doi divorțaseră a doua zi după cununia religioasă, doar pentru a-l recunoaște pe viitorul istoric drept fiu legitim. Abia după 1918, Gheorghe I. Brătianu îl va frecventa pe I.I. C. Brătianu, cerându-i sfatul și sprijinul.

Studii

Copilăria și adolescența și-a petrecut-o alături de mama sa, la Ruginoasa, în Palatul domnesc al lui Alexandru Ioan Cuza - construit în anul 1811 în stil neogotic, care aparținuse inițial familiei Sturza - actualmente muzeu, și la proprietatea din Iași a mamei sale, Casa Pogor. În anul 1916 și-a dat bacalaureatul la Iași, iar în vara aceluiași an îl vizitează pentru prima oară pe istoricul Nicolae Iorga, la Vălenii de Munte. Nicolae Iorga a fost cel care i-a publicat primul studiu, "O oaste moldovenească acum trei veacuri", în "Revista istorică", reprezentând debutul istoriografic al tânărului Gheorghe I. Brătianu, în vârstă de 16 ani.

După intrarea României în război, la 15 august 1916, Gheorghe I. Brătianu, în vârstă de 18 ani, se înrolează voluntar, fiind încorporat la Regimentul 2 Artilerie. În perioada 10 octombrie 1916 - 31 martie 1917 a urmat cursurile școlii de ofițeri de rezervă de artilerie, la Iași, iar la 1 iunie 1917 este avansat la gradul de sublocotenent. În vara anului 1917, participând la luptele grele de la Cireșoaia, a

fost rănit, iar după însănătoșire a ajuns din nou pe front, în Bucovina. Experiența de pe front și-a expus-o în cartea "File rupte din cartea războiului".

În 1917 se înscrie la Facultatea de Drept din Iași, pe care a absolvit-o în 1919, când obține licența în drept. Fiind atras de istorie, abandonează cariera juridică și se înscrie la Universitatea Sorbona din Paris, unde frecventează cursurile unor istorici prestigioși, ca Ferdinand Lot și Charles Diehl, și obține licența în litere în 1921. Ulterior a devenit doctor în filosofie la Universitatea din Cernăuți (1923) și doctor în litere (istorie medievală), tot la Sorbona, în Franța, în anul 1929.

Cariera profesională

În 1924, devine profesor universitar la catedra de istorie universală a Universității din Iași, iar din 1940, a Universității din București. În 1942, este ales membru titular al Academiei Române. Între 1935 și 1947 îndeplinește funcția de director al Institutului de Istorie Universală din Iași (1935 - 1940) și apoi al Institutului de Istorie Universală "Nicolae Iorga" din București (1941 - 1947). În anii '30, a fost șeful unei fracțiuni dizidente a Partidului Național Liberal, pe care o înființase

Cariera politică

Gheorghe I. Brătianu se va înscrie în 1926 în Partidul Național Liberal iar la 12 octombrie 1927 va deveni șef al organizației Iași a PNL. În 1930, nemulțumit de politica PNL, care se opunea cu înverșunare întoarcerii în țară a lui Carol Caraiman, viitorul rege Carol al II-lea în țară, omul politic Gheorghe I. Brătianu, care era unul din susținătorii viitorului rege, va da curs sugestiilor acestuia, și va sparge unitatea PNL prin crearea unei noi formațiuni politice: PNL Gheorghe Brătianu (Georgist). Va fi exclus din PNL ca urmare a atitudinii sale. Odată cu Gheorghe I. Brătianu vor pleca din PNL o serie de personalități marcante ale culturii și politicii românești interbelice, precum Ștefan Ciobanu, Constantin C. Giurescu, P. P. Panaitescu, Simion Mehedinți, Arthur Văitoianu, Mihai Antonescu, etc... Fără a avea o influență electorală notabilă, noua formațiune politică, în primii ani de la înființare, a sprijinit politica lui Carol al II-lea, dar s-a distanțat ulterior de aceasta pe măsură ce acesta continua politica de fărâmițare a partidelor și de întărire a puterii sale personale.

Gheorghe I. Brătianu va afirma în plenul parlamentului, în 16 iunie 1936 :

„ Am onoarea a depune de pe acum pe biroul Adunării următoarele întrebări - nu atât pentru a căpăta un răspuns, pe care am toate motivele să nu-l cred apropiat - cât mai ales pentru a atrage din vreme atenția Parlamentului și a opiniei publice asupra unor împrejurări deosebit de îngrijorătoare. Când am criticat acum trei luni chestiunea unor angajamente luate de Guvernul român pentru eventuala trecere pe

teritoriul său a unor formațiuni militare și materiale de război sovietice, mi s-au opus de pe banca ministerială cele mai categorice dezmințiri, însoțite de cele mai injurioase calificative. [...] Cu toate aceste dezmințiri și aprecieri, asupra autorității cărora nu mai insist, zvonurile îngrijorătoare nu au încetat să se răspândească. [...] Am citit însă deunăzi, în interviul pe care domnul Beneš, președintele Republicii Cehoslovace, l-a dat unui ziarist francez, după Conferința șefilor de state ai Micii Înțelegeri, care a avut loc la București, următoarea informație, a cărei importanță nu va scăpa nimănui: Dar dacă Franța și Anglia, ar fi atât de oarbe încât să nu-și înțeleagă misiunea, cele trei state au prevăzut toate ipotezele. [...] Eu știu, că în orice caz, Răsăritul le va trimite în ajutor oameni și arme. Dacă adăugăm la aceste cuvinte afirmațiile unor identități totale de vederi față de toate problemele [...] este logică întrebarea : Pe unde ne va trimite "Răsăritul" oameni și arme și dacă Pactul de asistență militară încheiat între Cehoslovacia și URSS cuprinde obligații de această natură pentru România? ”

În paralel, continuă activitatea universitară. În anii 1941-1942, va ține cursul intitulat Chestiunea Mării Negre la Universitatea București. La 15 decembrie 1941, în lecția de deschidere a cursului despre istoria Mării Negre, Gheorghe I. Brătianu vorbea despre “spațiul de securitate” al României, un termen geopolitic pe care îl va defini ulterior drept spațiul care “cuprinde acele regiuni și puncte fără de care o națiune nu poate îndeplini nici misiunea ei istorică, nici posibilitățile care alcătuiesc destinul său”. El va face o distincție între spațiul de securitate, spațiul etnic și spațiul vital. Spațiul etnic era “spațiul locuit de același popor, în sensul de națiune”, iar spațiul vital era un “raport de forțe”, “spațiul peste care se întinde la un moment dat expansiunea unei forțe”. Spațiul de securitate putea să coincidă cu spațiul etnic-de unde rezultă o “poziție tare”-, putea, însă, să-l și depășească. Afirmarea spațiului de securitate nu înseamnă voința și dorința de-a acapara un “spațiu vital”, deci nu este expresia unei forțe în expansiune.

Istoricul Gheorghe I. Brătianu identifica două “poziții cheie”, respectiv poziții geopolitice decisive pe care România trebuia să le includă obligatoriu în calculele ei strategice: “1.Intrarea Bosforului și, în general, sistemul strâmtorilor care duce navigația dincolo de această mare închisă; și 2.Crimeea, care, prin porturile ei naturale, prin cetățile ei din timpurile cele mai vechi, prin bastionul maritim înaintat pe care-l reprezintă în Marea Neagră este evident o poziție stăpânitoare peste tot complexul maritim de aci. Cine are Crimeea poate stăpâni Marea Neagră. Cine n-o are n-o stăpânește. Este evident că această problemă se leagă de chestiunile noastre, pentru că, în definitiv, ce sunt strâmtorile altceva decât prelungirea gurilor Dunării”. Tot el adăuga că “noțiunea spațiului de securitate presupune că noi nu putem rămâne indiferenți față de ce se petrece în aceste două poziții cheie ale unei mări atât de strâns legate de existența noastră”. Istoria veacurilor XIX și XX era sintetizată de Gheorghe I. Brătianu ca fiind “o luptă pentru Marea Neagră între Rusia și Europa”.

Arestarea și detenția

În noaptea de 7/8 mai 1950, este arestat de organele securității și întemnițat la închisoarea din Sighet, fără să fi fost judecat și condamnat.

Sfârșitul vieții

Într-una din zilele dintre 23 și 27 aprilie 1953 a murit în închisoare, la vârsta de 55 de ani[20], în condiții încă neelucidate. Potrivit mărturiilor altor deținuți, se pare că s-a spânzurat cu un laț făcut dintr-un cearșaf, neputând să mai suporte chinurile detențiunii. După alte surse se presupune că a fost bătut de un gardian până când Gheorghe Brătianu a murit. În 1971, familia a fost autorizată să-l dezgroape din cimitirul din Sighet și să-l reînhumeze în cavoul Brătienilor de la Florica/Ștefănești, din județul Argeș[21].

Opera lui Gheorghe I. Brătianu

În calitatea sa de istoric, Gheorghe I. Brătianu a susținut cu tenacitate și rigoare științifică teza continuității poporului român în spațiul carpato-danubiano-pontic. Lucrările sale asupra prezenței românești în Basarabia sunt reprezentative pentru statura istoricului și conștiința omului politic. I s-a propus, dealtfel, să se dezică de tezele despre Basarabia, dar a refuzat, asumându-și cu luciditate responsabilitatea: "adevărul rămâne, indiferent de soarta celor care l-au servit". Asemeni lui Iuliu Maniu și a celorlalte personalități politice și culturale, care au murit sau au cunoscut teroarea comunistă a închisorilor, deportărilor și a coloniilor de muncă forțată, Gheorghe I. Brătianu se înscrie în constelația luminoasă de savanți și politicieni patrioți, ce legitimează identitatea etnică și culturală a poporului român.

Principalele lucrări

Recherches sur le commerce génois dans la Mer Noire au XIIIème siècle (1929)

O enigmă și un miracol istoric: poporul român (1940)

Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești (1945)

Sfatul domnesc și adunarea stărilor în Principatele române (postum)

Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană (postum)